

Şiir Nedir?

Bir düşüncenin, bir duygunun ölçülü bir dille, heyecanlı bir biçimde anlatılması sanatı diyebileceğimiz şiir, çocuk edebiyatımızın en verimli ve zengin bir türüdür. Hele çocuk roman ve hikâyeleri, dramatisasyon türlerinden daha eski bir tarihe sahiptir.

Rüya ve hülya âleminin ürünü olan şiirin etki ve değerini belirtmek üzere pek çok söz söylenmiştir. Şu söz ise şiirin eğitsel yönünü de belirten güzel bir örnektir: «Estetik eğitimi konusunda şiirin hemen müzik kadar önemli bir etkisi vardır. Eski Elen uygarlığında, müzik gibi şiir de en etkili eğitim araçlarından sayılırdı. Nitekim ünlü Homeros için «mürebbi» denilmiştir.» (1).

Fransa Millî Eğitim Bakanlarından Joseph Fontanet, yaptığı bir basın toplantısında demişti ki: «Fransız dilini öğrencilere sevdirmek için çocuklara her gün şiir okutulmalıdır. Her derste, konu ile ilgili şiir bulup sınıfta okunmalıdır. Şiir, dili sevdirebilir. Ayrıca konuşma diline estetik verir. Bunların sağlanması için her sınıfta birer şiir kitaplığı kurulacak ve bu kitaplıkta Fransızca yazılmış bütün şiir kitapları bulundurulacaktır.» (2).

İnsan zekâsının ve hayal gücünün ilk sanat ürünü olan koşuk'a (nazma) genel olarak «şiir» diyoruz. Vezin, kafiye gibi teknik özelliklerinden ötürü kolay ezberlendiği için nazım, sanat ve fikir tarihinde nesirden çok önce gelir. Toplum hayatının başlarında bir **destan devri** veya **sözlü kültür çağı** bulunmaktadır. Yazının henüz bilinmediği, veya yayılmadığı bu çağda şiir (nazım), ağızdan ağıza, kulaktan kulağa yaşayan, toplumun ortak malı sayılan bir sanattı.

Bu sözlü özelliğinden ötürü, vaktiyle halk arasında çok rağbet gören, şiir yayma ve duyurma işini meslek edinmiş bir sınıf vardı. **Rapsod, ozan** gibi adlar alan bu insanlar, sanatlarını sazlarıyla, herkesin önünde gösterirlerdi.

(1) İ. Alâaddin: *Tedrisat-ı İptidaiye Mecmuası*.

(2) 7.9.1972.

Toplumlar gelişip yazının yayılmasından, hele matbaanın icadından sonra şiirdeki söz ve müzik öğeleri birbirinden ayrıldılar: Şiir, besteden ayrılarak yazılı duruma geçti; şiir kitapları çıkmaya başladı. Böylece, şiir anonim olmaktan çıkıp daha kişisel bir durum aldı. Şiirden zevklenmek isteyen kimse, artık şiir araçlarına ihtiyaç duymamaya, şiiri doğrudan doğruya yazılısından okumaya başladı. Fakat yazılı şiir, müzikten, sestem uzaklaşmış değildi. Şiir, bir zamanlar dışında olan sesi, melodiyi bu kelimelerin, mısraların içinde bulundurmaya, okuyanlara hissettirmek zorundaydı. İşte bu yüzden ki bugün bir şiiri okurken, hiç farkında olmadan, dudaklarımız kıpırdanmaya, kelimelerin ahengini kulaklarımıza duyurmaya başlayıveriyoruz. Bu nedendir ki şiir, edebiyat türlerinin sese ihtiyaç duyuran tek örneğidir, diyebiliriz. Bir piyesi, romanı, hikâyeyi... kendi kendimize okurken seslendirmeye lüzum duymayız bile...

Şiir Nasıl Ezberlenmeli?

1) Ezberletilecek şiir, öğrencilerin kitaplarında yoksa, öğretmen tahtaya yazdırıp yanlışsız kopya ettirmelidir.

2) Öğretmen, ezberleteceği şiiri birkaç kez yüzünden okumalı ve öğrencilerine de okutmalıdır.

3) Ezberlenecek parça, sınıfta işlenmeli, açıklanmalı, anlamı iyice kavratılmalıdır. Böylece «öğrenci, parçanın güzelliğini sezmeli, onu ezberlemek için istek duymalı ve ezberlemekten zevk almalıdır.»

4) Öğrenciler, şiir ezberlemeye zorlanmamalı, ezberleme ortamı hazırlanmalıdır. Şöyle ki: «**Küçük gruplardan, bireylerden kısa şiirleri, beyit veya mısraları yüksek sesle ve birlikte okumalarını isteyen veya bir şiirin bütün sınıf tarafından koro halinde okunmasını isteyen öğretmen, şiir ezberlemeye eğilimli olan öğrenciler için uygun bir ortam yaratmış olur.**» (3).

5) Öğretmen, öğrencilerine kendi «inşad tarzını» taklit ettirmemeli, çocuğu serbest bırakmalı, sadece çok belirli yanlışları düzeltmekle yetinmelidir.

6) Küçük sınıflarda ezberleme işi kulak yoluyla sınıfta yapılmalıdır.

7) Şiiri sesli olarak ezberlemek daha yararlı olduğundan, öğrenciler, bu yolda çalıştırılmalı veya çalışmalarını salık verilmelidir.

8) Şiir, bütün olarak ezberlenilmelidir. Ancak uzun olanlar, bölümlere ayrılarak ezberletilebilir.

(3) *İlköğretim Dergisi*, sayı: 520.